

Barne- og familiedepartementet
Postboks 8036 Dep
0030 Oslo

Deres referanse:

Vår referanse:
23/183244 - 13

Sted, dato:
Oslo, 03.10.2023

Politidirektoratets høringssvar - Forslag til lov om informasjonstilgang for det eksterne utvalget som skal granske utenlandsadopsjoner til Norge

Politidirektoratet viser til Barne- og familiedepartementets høringsbrev 23. august 2023. Høringsfristen er 4. oktober 2023.

Politidirektoratet har forelagt høringen for Kripos og Finnmark politidistrikt. Direktoratet har mottatt innspill fra Kripos, som følger vedlagt dette høringssvaret.

Kort om forslaget

Regjeringen oppnevnte den 20. juni 2023 et eksternt og uavhengig utvalg som fikk i oppgave å granske utenlandsoperasjoner til Norge. Formålet med granskingen er å få svar på om det har forekommet ulovlige eller uetiske forhold i forbindelse med utenlandsadopsjoner til Norge. Utvalget skal utrede om systemet for adopsjoner til Norge har vært forsvarlig, både når det gjelder regelverk og praksis. Utvalget skal se på om hensynet til rettssikkerhet og menneskerettslige forpliktelser, herunder barnets beste, har vært ivaretatt. Formålet med gjennomgangen er videre å ta lærdom av eventuelle svakheter i systemet, og få et grunnlag for lovutvikling og utvikling av praksis for kontroll og tilsyn. Hovedproblemstillingen for utvalget er om norske myndigheter har hatt god nok kontroll med utenlandsadopsjoner, og avdekke om det har skjedd ulovligheter ved adopsjoner til Norge.

Lovforslaget som nå sendes på høring, skal gi granskingsutvalget tilgang til informasjon som er nødvendig for at utvalget skal kunne utføre sine oppgaver på best mulig måte. Forslaget inneholder regler om informasjonstilgang, taushetsplikt, rettsgrunnlag for behandling av personopplysninger og et forbud mot bruk av opplysninger som bevis i senere saker. Det foreslås ikke at det skal gjelde noen opplysningsplikt overfor utvalget etter loven.

Politidirektoratet vil i det følgende knytte noen merknader til å 3 om taushetsplikt, å 4 om behandling av personopplysninger og bevisforbudet i å 5. På grunn av tematikken omtales   4 først, deretter å 3 og   5 samlet.

Retten til innsyn i egne personopplysninger – forslag til § 4 annet ledd

I høringsforslaget foreslås det, med grunnlag i personvernforordningen artikkel 23 nr. 1 bokstav e, et unntak fra den registrertes rett til innsyn i egne personopplysninger etter personvernforordningen artikkel 15. Det foreslås i annet ledd at innsynsretten "gjelder ikke dersom det vil kreve en uforholdsmessig stor innsats å gi innsyn".

Der opplysninger er taushetsbelagte av hensyn til den registrertes personvern, er taushetsplikten ikke til hinder for at den registrerte kan få innsyn i egne personopplysninger. Enkelte taushetspliktbestemmelser skal imidlertid ivareta andre hensyn enn hensynet til den registrerte.

Kripos viser i sitt høringsinnspill til politiregisterloven § 23 annet ledd som pålegger taushetsplikt om "opplysninger som det ut fra hensynet til etterforskningen i den enkelte sak, hensynet til spanings- og etterretningsvirksomheten eller hensynet til politiets operative virksomhet og organiseringen av denne er nødvendig å holde hemmelig". Opplysninger som er taushetsbelagte etter politiregisterloven § 23 annet ledd vil være unntatt fra retten til innsyn etter personvernforordningen, jf. personopplysningsloven § 16 første ledd bokstav d. Kripos viser til at ved en behandling av begjæring om innsyn i eventuelle opplysninger som er utlevert fra politiet, må politiet kontaktes for en vurdering av om opplysningene er omfattet av unntaket i personopplysningsloven § 16 første ledd bokstav d.

Kripos presiserer videre at dersom utvalget behandler begjæringer om innsyn i eventuelle opplysninger utlevert fra politiets registre, må behandlingsansvarlig for det aktuelle registeret få anledning til å gi føringer for hvilke opplysninger den registrerte kan få innsyn i.

Politidirektoratet støtter Kripos sitt innspill.

Taushetsplikt – forslag til § 3 og forbud mot bruk av opplysninger som bevis i senere straffesak eller sivil sak – forslag til § 5

I høringsforslaget foreslås det i § 3 at forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 6 ikke skal gjelde for utvalget. Etter denne bestemmelsen er taushetsplikt etter § 13 ikke til hinder for at forvaltningsorganet anmelder eller gir opplysninger om lovbrudd til påtalemyndigheten eller vedkommende kontrollmyndighet, "når det finne ønskelig av allmenne omsyn eller forfølgning av lovbruddet har naturlig sammenheng med avgiverorganets oppgaver".

Dette er i høringsnotatet s. 20 blant annet begrunnet slik:

Utvalgets oppgave er ikke å vurdere konsekvenser av eventuelle ulovligheter som avdekkes. Det er også sentralt for utvalgets arbeid å få frem alle relevante opplysninger, og at enhver skal kunne ta kontakt og forklare seg uten frykt for eventuelt straffansvar.

Og videre på s. 20:

Dersom det ikke gjøres unntak, kan man risikere at opplysninger holdes tilbake og vanskeliggjør utvalgets arbeid.

Tilsvarende unntak er tatt inn i lov om informasjonstilgang m. m. for blant annet NAV-utvalget, Koronakommisjonen, Ekstremismekommisjonen, Koronautvalget og Baneheia-utvalget.

Kripos uttaler i sitt høringsinnspill at opplysninger som tilkommer utvalget, etter deres syn også bør kunne deles med påtalemyndigheten, særlig i de mer alvorlige sakene. Kripos viser til at:

Dersom granskningsutvalget skulle bli kjent med opplysninger om lovbrudd, særlig dersom opplysningene gjelder forhold av alvorlig karakter, vil de være klart uheldig om utvalget skal være avskåret fra å dele disse med påtalemyndigheten. Manglende oppklaring og iretteføring av alvorlig kriminalitet som følge av begrensninger i bruken av opplysninger, er egnet til å svekke tilliten til politiet, domstolene og myndighetsapparatet for øvrig.

I høringsforslaget foreslås det videre i § 5 et forbud mot at opplysninger som tilkommer utvalget kan brukes som bevis i senere straffesak eller sivil sak, eller som dokumentasjon i tilsynssaker som kan gi grunnlag for reaksjoner mot enkeltpersoner, jf. forslaget til § 5. Bevisforbudet er på side 25 i høringsnotatet blant annet begrunnet slik:

Etter departementets syn er det nødvendig for utvalgets arbeid at det sikres best mulig tilgang til opplysninger, og at forklaringer som gis til utvalget, er mest mulig fullstendige. Uten et forbud mot bruk i senere rettssaker kan det tenkes at personer med relevant informasjon ikke vil gi opplysninger i frykt for at opplysningene senere kan bli brukt i rettssaker mot vedkommende eller noen som står vedkommende nær.

Tilsvarende bestemmelse er vedtatt i lov om informasjonstilgang m. m for Partnerdrapsutvalget, NAV-granskningsutvalget, Sannhets- og forsoningskommisjonen, Koronakommisjonen, Ekstremismekommisjonen, Koronautvalget og Baneheiautvalget.

Kripos uttaler i deres høringsinnspill at Kripos` standpunkt at opplysninger som tilkommer utvalget også bør kunne benyttes som bevis i straffesak, særlig i de mer alvorlige sakene. Kripos viser til:

Det foreslåtte bevisforbudet har en klar side til kriminalitetsbekjempelse. Som tidligere nevnt mener vi at begrensninger i bruk av opplysninger som kan føre til manglende oppklaring og iretteføring av alvorlig kriminalitet er egnet til å svekke tilliten til politiet, domstolene og myndighetsapparatet for øvrig.

Politidirektoratet viser til at en del av begrunnelsen for at utvalget kan gjøre inngrep i privatlivet blant annet er bevisforbudet og at det er en begrenset krets som kan få tilgang til opplysningene. Et unntak fra bevisforbudet vil derfor kunne utfordre forholdsmessighetsvurderingen som inngrepet i menneskerettighetene er begrunnet i.

Politidirektoratet viser til at bevisforbudet ikke hindrer politiet i å innhente opplysninger etter egne hjemler i f.eks. straffeprosessloven. Videre vil den alminnelige plikten til å avverge et straffbart forhold, som følger av straffeloven § 196, gjelde for utvalget. Dersom utvalget skulle komme over opplysninger, som kan bidra til å avverge et straffbart forhold som nevnt i § 196 eller følgene av disse, vil avvergingsplikten ha forrang foran taushetspliktsreglene, jf. strl. § 196 første ledd annet punktum. Politidirektoratet ber departementet tydeliggjøre dette i forarbeidene til loven.

Politidirektoratet støtter forslaget i § 3 om at forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 6 ikke skal gjelde, og det foreslåtte bevisforbudet i § 5.

Med hilsen

Kristine Langkaas

Seksjonssjef

Marielle Kvalheim Gunnarsen

Rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Vedlegg:

Høringsinnspill - forslag om lov om informasjonstilgang m.m. for det eksterne utvalget som skal granske utenlandsadopsjoner til Norge